

Л.М. Сергеева,

доктор педагогічних наук, професор

<https://orcid.org/0000-0002-7177-3014>

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС: ОРІЄНТАЦІЯ НА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Анотація. Мова йде про перегляд філософії освітньої діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти, інтеграцію в регіональний освітній простір для забезпечення мобільності освітнього процесу. Автор розглядає технологією науково-методичного супроводу як домінуючого механізму якості професійної освіти, що створює інноваційний методичний продукт, що забезпечує конкурентоспроможність окремого викладача, окремого закладу освіти.

Ключові слова: освітня інституція, інституційне освітнє середовище, науково-методичний супровід, відкрита освіта, система оцінювання.

EDUCATIONAL PROCESS: ORIENTATION FOR RESULTS OF STUDYING

Abstract. This is a review of the educational activities` philosophy of the institution of professional (vocational) education, integration into the regional educational space to ensure the mobility of the educational process. The author considers the technology of scientific and methodological support as the dominant mechanism of the quality of vocational education, which creates an innovative methodical product that provides the competitiveness of each teacher, any institution of education.

Key words: educational institution, institutional educational environment, scientific and methodological support.

Освіта є соціально-культурним феноменом у глобальному середовищі. Це багатоаспектний процес передачі накопичених поколіннями знань і культурних цінностей. Зміст освіти, зумовлений спадщиною культури і науки, також черпається із життя і практики людини. Тому освіта перетворюється на

необхідний і важливий фактор розвитку як окремих сфер (економіки, політики, культури), так і всього суспільства.

Якість освіти, як система достовірних знань про процеси освіти (управління, організації, зв'язки, проектування, програмування, переорганізації тощо), потребує введення логістики, як одного з найбільш успішних механізмів управління, що дають змогу синхронізувати діяльність елементів педагогічної системи освітньої установи і знизити ризик неефективного використання освітніх ресурсів.

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти (далі — ЗП(ПТ)О), як інституційне освітнє середовище, розбудовується з освітніх ресурсів — матеріальних та соціальних цінностей, які належать суб'єктам освітньої діяльності й які вони спрямовують (інвестують) в освітній процес. Сміслове значення поняття «інституція» — це «установа, заклад або частина, підрозділ установи, закладу» [3, с. 245].

Передумовою ефективного функціонування ЗП(ПТ)О в умовах суспільної турбулентності є його постійний інституційний розвиток, що базується на професійному розвитку керівних та педагогічних кадрів навчального закладу, організаційному розвитку ЗП(ПТ)О як відкритої соціальної системи. Освітні інституції існують у вигляді закладів, установ освіти, їх підрозділів (частин) чи їх об'єднань.

Основні функції освітньої інституції полягають у тому, щоб сформувати стаціонарне, тобто впродовж певного часу, незмінне за якісними та кількісними показниками інституційне освітнє середовище й забезпечити його активність у певному напрямі — здійснювати цілеспрямований вплив на учня. Для цього активізуються окремі потенційні можливості, нейтральні за своєю природою матеріальні та соціальні цінності, які оточують суб'єкти освітньої діяльності або якими ті володіють.

Цінностям надається статус освітніх ресурсів завдяки освітнім технологіям їх використовують в освітньому процесі для одержання результатів освітньої діяльності. У подальшому під освітньою інституцією розуміємо історично сформований суспільний інструмент для створення у

просторі освітніх ресурсів інституційного освітнього середовища (далі — ІОС), здатного забезпечити одержання тієї чи іншої освітньої послуги (послуг) чи виконання наперед визначеної функції (функцій).

Інтерес до феномену інституційного освітнього середовища зумовлений його значенням як чинника управління розвитком закладу освіти, який складається з тих наукових прогнозів і досліджень, які розглядають ІОС як джерело розвитку навчального закладу і як умову якісної професійної освіти. Ідея інституційного освітнього середовища в управлінні ЗП(ПТ)О є ключовою. Це така побудова освітнього простору, коли інституційне освітнє середовище розглядається як сукупність змістовних процесів управлінської та професійно-освітньої діяльності суб'єктів.

Теоретичне обґрунтування вимог інституційного освітнього середовищного підходу до управління розвитком ЗП(ПТ)О здійснюється за допомогою діагностики, проектування і перетворення руйнівних можливостей середовища (кризових явищ економіки, збільшення попиту на кваліфіковані робітничі кадри, підвищених вимог роботодавців до якості професійної освіти) та збереження функціонування закладу освіти.

Проектування інституційного освітнього середовища уявляємо як аналіз (діагностику) і створення освітніх ситуацій, в яких вибудовуються якісні зв'язки між суб'єктами середовища (соціальними партнерами, залучення роботодавців у процес підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів, оновлення навчально-матеріальної бази та змісту професійної освіти, якості надання освітніх послуг, забезпечення конкурентоспроможності закладу освіти на регіональному ринку праці тощо).

Отже, управління здійснюється за допомогою взаємодії і має м'який, ненасильницький характер. Спрямоване управління на перетворення середовищ інституційного освітнього простору і є особливою діяльністю. Тому найважливішими завданнями управління є вдосконалення системи та підвищення якості інформаційного забезпечення, своєчасне ухвалення правильних управлінських рішень; створення ефективної системи управління

якістю освіти, статистики та моніторингу; освоєння управлінськими кадрами сучасних технологій тощо.

Управлінські дії передбачають перманентну зміну (перетворення), деяку плинність і перехід ситуації з однієї якості в ситуацію іншої якості. Це означає, що інституційне освітнє середовище, як засіб та умова розвитку, визначає характер управлінських дій. Інтеграція позитивних можливостей управлінських ситуацій щодо перетворення інституційного освітнього середовища сприяє створенню професійно-освітнього простору ЗП(ПТ)О у регіоні.

Поняття «регіональний освітній простір» можна розглядати у двох площинах: як середовище, територію, у межах якої діють єдині, узгоджені правила інноваційної діяльності, і як цілісну систему, результатом функціонування якої є новітні ідеї й оригінальні технології.

Механізм формування управлінського освітнього простору закладу освіти складається з двох елементів: статичного (визначення етапів організаційно-управлінської діяльності) та динамічного (моделювання організаційної структури управління розвитком ЗП(ПТ)О). Складовими цієї системи можуть бути такі компоненти: інфраструктура, кадровий потенціал, управлінська культура та моніторинг управлінської діяльності. Усі вони взаємопов'язані, взаємозумовлені. Зазначені складові тільки в єдності творять цілісну систему, чітке функціонування якої здатне породжувати нову якість у вигляді нових ідей та досвіду. Водночас важливою умовою їх реалізації є створення механізму функціонування цілісної системоутворювальної діяльності, яка забезпечить якість інноваційної продукції.

Практика формування інституційного освітнього середовища визначається такими факторами, як: раптовість, актуальність, невизначеність, новизна, нестандартність, екстремальність професійно-управлінської праці. Виходячи з перерахованих факторів, можна виділити провідні компоненти у змісті управління розвитком закладу освіти: мотиваційний; пізнавальний; функціонально-діяльний.

У концептуальних засадах реформування професійної освіти України «Сучасна професійна освіта» (2017) робиться наголос на зміну ідеології змін у

сфері професійної освіти і навчання, наголошується на тому, що вона має визначити консолідовану мету, завдання, шляхи розвитку та ключові компоненти [2].

Так, у розділі III. Якість професійної освіти розкриваються основні концепти, а саме:

3.1. Формування змісту професійної освіти на компетентнісній основі відповідно до потреб економіки, професійних стандартів, вимог Національної рамки кваліфікацій; упровадження внутрішньої та зовнішньої систем забезпечення якості освіти.

3.2. Модернізація освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу для здобуття професійних кваліфікацій різними категоріями населення із урахуванням гендерної рівності.

3.3. Створення різнорівневої якісної системи підготовки педагогів професійної освіти, залучення до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва чи сфери послуг, запровадження мотиваційних механізмів стимулювання професійного розвитку педагогічного персоналу.

Велика увага приділяється формуванню єдиного простору професійної освіти і навчання для забезпечення мобільності освітнього процесу, можливості вибору власної освітньої траєкторії, використання варіативних форм навчання шляхом інтеграції освітніх процесів та освітніх програм у закладах освіти, незалежно від організаційно-правової форми та власності, формується єдиний освітній простір сфери професійної освіти та ринку праці, технологія партнерської взаємодії в освіті.

Такою технологією виступає науково-методичний супровід (далі — НМС). Серед функції НМС виокремлюються навчальна, консультативна, психотерапевтична, адаптаційна та коригувальна. Зокрема, він вважається фактором підвищення якості освіти. Підкреслюється гуманістична сутність супроводу, його спрямованість на процес розвитку особистості, необхідність активності самої особистості. Під супроводом розуміється спеціальний вид допомоги суб'єкту, спрямований на запобігання та подолання проблем його

розвитку. Важливим є міркування про те, що предметом супроводу є суб'єкт-суб'єктна взаємодія. Результатом НМС має бути якість професійної діяльності фахівця, вдосконалення його професійній компетентності.

Поняття «супровід» тлумачиться як дія зі значенням «йти поруч». Отже, цей термін підкреслює невтручання одного суб'єкта в діяльність іншого, поки вони не відчують потребу у взаємодії. В освіті дорослих це означає взаємодію педагогічну, професійну, спрямовану на розв'язання завдань педагогічного змісту із застосуванням педагогічних методів.

Важливо, що учасники НМС мають стати рівноправними партнерами цієї взаємодії, хоча можуть мати різний рівень освітньої підготовки або опанування практичного досвіду. Методологія НМС ґрунтується на засадах відкритої освіти, яка відповідає стратегії розвитку та європейської орієнтації освіти України в цілому. Відкрита освіта має ознаки складної соціальної системи з множинними шляхами розвитку, що впливає із законів синергетики. Це зумовлює неможливість використання в освіті дорослих жорстких, догматичних схем розвитку. Відкрита освіта як соціальна система здійснює активний обмін інформацією з навколишнім середовищем, сприяє встановленню партнерських стосунків, реагує на соціально-економічні зміни.

У системі професійної освіти демократичного суспільства учасники освітнього процесу опановують позицію суб'єктів, тобто активно реалізують власне «само-»: займаються самоосвітою, самовдосконалюються, прагнуть до творчого самовираження. Тому слушним буде здійснення саме НМС, який запобігає безпідставному втручання сторонніх в освітній процес, застосуванню командно-адміністративних методів, формальному впровадженню різних заходів. НМС як технологія, що ґрунтується на взаємодії партнерів, є творчою лабораторією набуття компетентностей та спільних пошуків кращих моделей професійної діяльності. НМС слід розглядати багатofункціонально: як процес, як педагогічну систему, як технологію. Він може бути представлений як процес взаємодії суб'єктів щодо впровадження інновацій, які забезпечують новий рівень розвитку особистості. Здійснення НМС передбачає створення педагогічної системи. Такий підхід дає підстави для визначення та приведення

у відповідність мети, змісту, методів та взаємодії суб'єктів науково-методичного супроводу. НМС також є технологією, як визначається як певна послідовність дій, які мають забезпечити конкретний результат.

Зіставлення підходів до НМС як до процесу, системи та технології дає змогу встановити деякі спільні ознаки. Це визначення перспективної мети та проміжних цілей, змісту, методів, етапів, розроблення критеріїв, за якими можна здійснювати моніторинг досягнення результату. Технологію НМС ми розглядаємо в широкому соціальному, професійному й освітньому контекстах. Вона допомагає забезпечити неформальну неперервність освіти, залучення широкого кола фахівців. Суб'єкти НМС не вирішують проблеми один одного, а здійснюють обмін думками, досвідом, інформацією, забезпечують всебічне обговорення проблеми та можливих підходів до її вирішення.

Технологія НМС передбачає використання різноманітних інтерактивних методів роботи з учнями: ділова гра, тренінг, квест, воркшоп, кейс-метод, дебати, дискусії тощо. Перевага інтерактивним методам надається з огляду на те, що вони найбільшою мірою створюють передумови для самовираження, взаємодії усіх учасників, уможлиблюють реалізацію сильних сторін і тих, хто вчить, і тих, хто вчиться. У процесі НМС створюється інноваційний методичний продукт, оскільки кожне заняття, кожний етап технології оригінальні в різних аудиторіях, навіть в одного викладача. Зауважимо, що методичний продукт – це методичні нововведення, розроблені під час освітнього процесу, які затребувані теперішніми і потенційними споживачами освітніх послуг.

Методичний продукт забезпечує конкурентоспроможність окремого викладача в освіті дорослих, окремого закладу, центру професійної освіти. До переліку методичних продуктів можна віднести оригінальні варіанти навчальних планів і програм, дидактичне й управлінське забезпечення освітнього процесу, виховні програми, творчі проекти, комп'ютерні програми і відеоматеріали — все, що створено в ході інноваційної діяльності. Такий продукт може стати товаром, оскільки задовольняє потребу учасників освітнього процесу в більш якійсій освіті. Таким чином, технологія НМС також

забезпечує вихід нового товару на ринок, звичайно, з урахуванням специфіки системи освіти.

Отже, технологія НМС сприяє перетворенню перспективної ідеї на конкурентоспроможний продукт завдяки партнерським стосункам, без активного втручання ззовні, стимулює професійний і особистісний розвиток, обумовлює раціональне використання наявних ресурсів, забезпечує ефективну систему оцінювання навчальних результатів здобувачів освіти.

Складовою системи оцінювання є визначення результатів навчання, які мають оцінюватися як навчальні досягнення здобувачів освіти та формувати їх професійну компетентність, що забезпечує підвищення конкурентоздатності випускників на ринку праці [4, с. 147].

Результати навчання формулюються таким чином, щоб можливо було визначити точний рівень необхідної компетентності та умов, за яких знаннями, уміннями чи навичками слід опанувати, а також оцінити рівень володіння ними, що дозволить здобувачам освіти успішно завершити процес навчання. Ефективність професійної освіти забезпечується якщо вона спроможна визначати та продукувати профіль компетентностей для успішної життєдіяльності кожної особистості, а педагогічна система забезпечує ефективну професійну підготовку фахівця для конкретного виробництва чи сфери обслуговування, що передбачає розв'язання в освітньому процесі реальних виробничих завдань. Наявність чітко сформульованих результатів навчання, вказують на досягнення учнів, забезпечує їх зарахування у вигляді компетентностей — знань та умінь, що характеризують здатність виконувати, розуміти, відображати та пізнавати те, що вимагається освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, після закінчення навчання.

Ефективну професійну підготовку кваліфікованого працівника для сучасного ринку праці може забезпечити інноваційна педагогічна система, що передбачає розв'язання в освітньому процесі реальних виробничих завдань.

Процес оцінювання — це невід'ємна частина освітнього процесу, що значним чином впливає на її якість, оскільки оцінюванню підлягає не рівень

засвоєння інформації, а компетенція, під якою розуміють здатність (спроможність) учня вирішувати проблеми.

Доречним буде зазначити, що упровадження об'єктивних механізмів визнання результатів навчання та забезпечення якості підготовки кваліфікованих кадрів здійснюється шляхом створення незалежних центрів визнання професійних кваліфікацій, запровадження механізмів інституційного аудиту та акредитації освітніх програм.

Якщо системність визначається через наявність елементів і взаємодії між ними та вказує на структуру й функціональну спрямованість цих елементів то за характером зв'язки між елементами системи абсолютно різні: вони можуть виражати відношення, взаємодію або функціональну спрямованість, при цьому важливою характеристикою системи є її рівень цілісності, який залежить від чіткості встановлення цілей функціонування, набору компонентів, якості кожного компоненту та сили зав'язків як між кожним із них і цілим загалом.

Забезпечення якості освіти — це процес, цілісність якого обумовлена інтегративним характером взаємодії усіх елементів системи оцінювання. Результати навчання — знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів [1].

Необхідними складовими для упровадження системи оцінювання результатів професійного навчання є: зміна філософії оцінювання, що включає: переосмислення системи оцінювання, формування нового педагогічного мислення; оцінювання методів викладання та перегляд змісту навчальної програми, що передбачає: розгляд процесу оцінювання як частину свого викладання; розробка інструментів оцінювання; активне залучення учнів у процес оцінювання, самооцінювання, взаємного оцінювання.

Неперервне оцінювання є складовою викладання навчальної теми, методом дізнання про навчальні потреби учнів, сприяє коригуванню процесу викладання з метою покращення навчальних досягнень. Система оцінювання має бути

відкритою, а кожна оцінка — обґрунтованою та доброзичливою, тощо складовою системи оцінювання є визначення результатів навчання, які мають оцінюватися як навчальні досягнення здобувачів освіти ЗП(ПТ)О і формувати їх професійну компетентність, що забезпечує підвищення конкурентоздатності випускників на ринку праці. Нагадаємо, що компетентність — це сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися. Наше дослідження доводить, що система оцінювання навчальних результатів здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти включає такі складові:

1. Аналіз дотримання академічної доброчесності педагогічними працівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти з питань надання достовірної інформації про власну педагогічну діяльність щодо навчально-методичного забезпечення освітнього процесу відповідно до завдань забезпечення якості професійної підготовки кваліфікованого працівника відповідно до основних вимог Закону України «Про освіту» (2017).
2. Моніторинг та переосмислення діючої системи викладання та оцінювання з предметів спеціального циклу та виробничого навчання.
3. Здійснення формулювання результатів навчання та начальних завдань до них з предметів спеціального циклу та виробничого навчання.
4. Визначення результатів навчання та начальних завдань, забезпечивши їхню зрозумілість й порівнюваність.
5. Включення навчального модуля «Система оцінювання результатів професійного навчання» навчально-тематичних планів підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів закладів професійної освіти..

Слід зазначити, що оцінювання для навчання потребує відповідної підготовки викладачів. Оцінювання не відбувається саме по собі — воно має бути ретельно спланованим та відповідати навчальним цілям та завданням. Оцінювання не лише вимірює знання, але й також їх формує, тому що основною метою навчання є професійний та особистий розвиток учнів, в якому здобувачі освіти — активні учасники цього процесу.

При цьому, оцінювання не відбувається саме по собі — воно має бути ретельно спланованим та відповідати навчальним цілям та завданням. Оцінювання не лише вимірює знання, але й також їх формує. Достовірне оцінювання може використовуватися учнями для визначення сфер, які потребують покращення знань чи вмінь і допомагають їм краще підготуватися до наступного оцінювання. Проте, головним завданням оцінювання є усвідомлення учнями та активізація їх навчальної діяльності. Оцінювання не є разовою подією, що найчастіше відбувається після виконання учнями завдання, а скоріше неперервним процесом упродовж виконання учнями завдань проекту. Постійне, неперервне, вбудоване в процес навчання оцінювання лежить в основі навчання за проектною технологією та забезпечує учням можливість продемонструвати свої знання та вміння багатьма різними способами.

Уваги потребує розробка критерії оцінювання, вибір методів і способів автентичного (достовірного) оцінювання: об'єктивне оцінювання (письмовий тест, співставлення відповідей «Вірно/Невірно»; запитання на множинний вибір; запитання, що передбачають короткі відповіді; практичне завдання: демонстрація учнями навичок; продукт, виготовлений учнем тощо); суб'єктивне оцінювання (есе; метод кейсів (кейс-стаді); практичні завдання; аналітична рубрика; неформальні спостереження; оцінювання товаришами тощо).

Ефективне оцінювання характеризується рядом особливостей, які забезпечують його достовірність, надійність та можливості для удосконалення, як для учня, так і для викладача. Насамперед, ефективне оцінювання є чітким: зміст і методи оцінювання мають бути чіткими для учнів. У процесі оцінювання важливо використовувати терміни і мову, яку учні добре розуміють; понад усе, оцінювання має бути чесним. Чесність означає наявність відповідної підготовки учнів до оцінювання знань чи вмінь, передбачених конкретним навчальним змістом, який не буде містити для них жодних несподіванок.

Ось чому достовірне оцінювання не має обмежуватись завершенням навчального курсу. Адже, чим більше інформації надається учневі в результаті вчасного оцінювання, тим більший ефект процесу навчання. Регулярне

оцінювання зменшує занепокоєння учнів щодо самого процесу оцінювання, а також зменшує неочікувані для учнів результати у порівнянні з оцінюванням, що відбувається рідко. Поза сумнівом, під час оцінювання учні перебувають у вразливому стані, що веде до напруження, стресу та може впливати на їх рівень виконання.

При оприлюдненні результатів оцінювання педагогічні працівники мають бути доступними для учнів, оскільки це чудова нагода для отримання знань через уточнення та надання відповідей на запитання. Педагоги надають певні рекомендації щодо майбутніх дій учня для покращення результатів навчання. Оцінювання має допомогти учням зрозуміти матеріали навчального курсу і можливість використання його для майбутнього, адже воно має бути орієнтоване на майбутнє.

Зворотний зв'язок викладача демонструє учням обґрунтованість оцінювання, причини критики (якщо така має місце) і має забезпечувати зв'язок між рівнем виконання учня і очікуваними навчальними результатами. Як вже зазначалося раніше, під час оцінювання учні є досить вразливими і тому викладач має бути уважним і сенситивним при наданні зворотного зв'язку.

Зворотний зв'язок має бути конструктивним, але водночас має допомагати учням у досягненні очікуваних навчальних результатів. Викладачі мають пам'ятати про свій обов'язок допомагати учням здобувати знання і розвивати вміння.

Викладачі мають усвідомлювати про небезпеку переобтяження учнів великою кількістю інформації, що використовується під час оцінювання. Забезпечення зворотного зв'язку в рамках кількох сфер, що потребують покращення, краще, аніж надавати зворотний зв'язок щодо усіх сфер водночас.

Формуюче оцінювання забезпечує зворотний зв'язок учням щодо власного прогресу та професійного росту. При формуючому оцінюванні учні мають використовувати той самий підхід, що і під час підсумкової оцінки. Формуюче оцінювання має орієнтуватись на майбутнє, щоб допомогти учням у підготовці до успішного завершення навчального курсу та досягненні очікуваних навчальних результатів, що оцінюються під час підсумкової оцінки по

завершенню вивчення навчального курсу. Результати формуючого оцінювання можуть бути враховані при визначенні кінцевої оцінки засвоєння навчального курсу.

Це спонукає учнів до більш вдумливого ставлення до формуючого оцінювання. Це також допомагає розподілити кінцеву оцінку на кілька проміжних, під час яких використовуються різні методи оцінювання, і зменшує напруження, пов'язане з отриманням кінцевої оцінки, під час якої може використовуватися лише два методи оцінювання.

Наведемо декілька видів формуючого оцінювання: вхідне/попереднє, поточне та підсумкове оцінювання. Цілями формуючого оцінювання буде:

- визначення навчальних потреб учня;
- спонукання учнів до самоспрямування у навчанні та співробітництва;
- відслідковування прогресу у навчанні учнів;
- перевірка розуміння учнями особливостей власного мислення та заохочення їх до рефлексії;
- перевірка рівня здобутих учнями знань та отриманих вмінь і навичок.

На думку О. Щербак, оцінювання потрібно зосереджувати на тому, що є важливим, а не на тому, що легко оцінити. Інколи загальне комплексне питання важко оцінити і легше розділити його на кілька простіших запитань. Проте, якщо потрібно оцінити це питання в комплексі, це потрібно здійснити, незважаючи на складність. Адже саме оцінювання дає знати, чому потрібно навчати та навчатися.

Оцінювання не лише вимірює знання, але й також їх формує. Зазвичай учні під час оцінювання мобілізуються, а тому процес навчання відбувається максимально ефективно. Тому викладачі можуть скористатися цією можливістю для навчання. Також відомо, що учні найкраще засвоюють першу і останню частину навчального досвіду. Оцінювання, зазвичай, є прикладом останньої (завершальної) частини цього досвіду [5, с. 7].

Можна стверджувати, що одним із чинників успішності людини є її готовність до навчання впродовж усього життя. Люди, у яких вироблена звичка до самооцінювання власного навчання, краще розуміють власні мислительні

процеси, більше готові навчатися на основі власного досвіду. Але ефективно самооцінювання не відбувається саме по собі, тому педагоги також мають знати його особливості та шляхи надання підтримки учням у цьому процесі.

Завдання ефективних педагогів — створити такі умови для навчання, де учні мали б можливість спільно планувати пріоритети власного розвитку, шляхи досягнення навчальних цілей, а також способи оцінювання власного прогресу у процесі навчання.

Уваги потребує: розробка критерії оцінювання, вибір методів і способів автентичного (достовірного) оцінювання : *об`єктивне оцінювання* (письмовий тест, співставлення відповідей «Вірно/Невірно»; запитання на множинний вибір; запитання, що передбачають короткі відповіді; практичне завдання: демонстрація учнями навичок; продукт, виготовлений учнем тощо); *суб`єктивне оцінювання* (есе; метод кейсів (кейс-стаді); практичні завдання; аналітична рубрика; неформальні спостереження; оцінювання товаришами тощо).

Отже, нинішні часи вимагають по-новому осмислити систему цінностей, зокрема, слід орієнтувати здобувачів освіти на бажання бути успішними в житті. Це має стати важливим стимулом до якісного навчання замість мотивації методами авторитарної педагогіки, до того ж цей стимул орієнтує людину на максимальну самореалізацію. Велика увага приділяється формуванню єдиного простору професійної освіти і навчання для забезпечення мобільності освітнього процесу, впровадження інноваційної технології — науково-методичного супроводу.

Однією із важливих цілей процесу оцінювання є подальше навчання — адже процес навчання є однією із потреб кожної людини впродовж усього життя. Оцінювання для навчання є ще однією із форм оцінювання, яка відбувається у процесі викладання і навчання, а не по завершенню навчальної програми. Це оцінювання, яке не фокусується на навчальних результатах, які досягнули учні по завершенню вивчення навчальної програми, а на процесі покращення навчальних результатів під час вивчення навчальної програми.

Педагогічні працівники ЗП(ПТ)О мають усвідомлювати, що оцінювання не відбувається саме по собі — воно має бути ретельно спланованим. Важливо включати його як частину процесу планування усього навчального процесу — від планування навчальних цілей/навчальних результатів до планування окремих занять та відповідати навчальним цілям та завданням — має оцінювати те, в чому учні мають бути компетентними по завершенню вивчення навчальної програми.

Література:

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. — Електронний документ. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 - ст.1>
2. Концептуальні засади реформування професійної освіти України «Сучасна професійна освіта», 2017. — Електронний документ. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/suchasna-profesijna-osvita-yaka-stane-investiciyeyu-v-osobistist-u-mon-predstavili-viziyu-reformi-ptu> (дата звернення 23.05.2018)
3. Сергеева Л. М. Механізми управління конкурентоспроможністю професійно-технічного навчального закладу / Л. М. Сергеева // Культура цільового управління в національній системі освіти: гуманістичний контекст: кол. моногр. /О. Л. Ануфрієва, Т. І. Бурлаєнко, Г. А. Дмитренко, Н. А. Зінчук, Л. М. Сергеева [та ін.]; за заг. ред. Г. А.Дмитренка, В. В. Олійника. //Луцьк: Вежа-Друк. 2017. С. 245–254.
4. Сергеева Л. М. Кроки подолання основних викликів, що постали у сфері професійно-технічної освіти. //Професійна педагогіка і андрагогіка : актуальні питання, досягнення та інновації : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 20-21 листопада 2017 р.), / [за ред. О.О. Лаврентьевої, Т. М. Міщенко]. – Кривий Ріг, 2017. – 288 с. – С. 145–147.
5. Щербак О. І. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень: Навчально-методичний посібник /Щербак О. І., Софій Н. З., Бович Б. Ю. / За наук. ред. О. І. Щербак. — Івано-Франківськ, «Лілея НВ», — 2014. — 138 с. — С. 37.

